Etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikkö
Toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskus

21.5.2024

KELA/2823/2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 21.5.2024 / Hallituksen esitys eduskunnalle työvoimapalveluiden uudelleen järjestämiseen liittyvien lakien muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta (Kela) lausuntoa edellä mainitusta hallituksen esityksestä.

Esityksellä toteutettaisiin hallitusohjelmaan sisältyvää asiantuntijan harkintavallan lisäämistä työnhakijan palveluprosessissa. Työnhakijalle, jonka työttömyys on päättymässä kolmen kuukauden kuluessa tai joka on aloittamassa kolmen kuukauden kuluessa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan, ei pääsääntöisesti järjestettäisi työnhakukeskusteluja tai täydentäviä työnhakukeskusteluja. Kela pitää perusteltuna muutoksen tavoitetta kohdentaa työvoimaviranomaisen resursseja paremmin työnhakijoiden palvelutarpeiden edellyttämällä tavalla.

Työttömyysturvalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen joko määräajaksi tai toistaiseksi, jos hän aiheuttaa itse sen, ettei hänelle järjestetä työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja lainsäädännössä tarkoitetulla tavalla.

Kela toteaa, että moni työnhakija saa työttömyysetuuden ohella perustoimeentulotukea. Toimeentulotukilain mukainen toimeentulotuen perusosan alentaminen ei todennäköisesti olisi mahdollista tilanteessa, jota nyt ehdotetaan työttömyysturvalaissa sanktioitavaksi. Tämä johtuu siitä, että toimeentulotukilain mukaan yksi perusosan alentamisen edellytyksistä on, että perusosan alentaminen voi olla kestoltaan enintään kaksi kuukautta kerrallaan kieltäytymisestä tai laiminlyönnistä lukien.

Nyt sanktioitavaksi esitetty työnhakijan laiminlyönti kävisi ilmi vasta jälkikäteen, joten laiminlyönnistä olisi todennäköisesti ehtinyt jo kulua kaksi kuukautta ennen kuin tieto siitä saapuisi perustoimeentulotuen käsittelyyn. Vaikka tieto laiminlyönnistä saavuttaisi perustoimeentulotuen käsittelyn ennen kahden kuukauden aikarajaa, tulisi riittävästi aikaa jäädä myös perusosan alentamisen harkinnassa toimeentulotukilain mukaan noudatettavalle menettelylle. Toimeentulotukilain mukaan ennen perusosan alentamista asiakkaalle tulee varata mahdollisuus antaa selvityksensä syistä, joiden vuoksi perusosaa ei pitäisi alentaa tai se olisi kohtuutonta. Käytännössä päätöstä perustoimeentulotuen perusosan alentamisesta ei siten ehdittäisi antaa kahden kuukauden aikana työnhakijan laiminlyönnistä lukien.

Kela
PL 450, 00056 Kela
Puhelin 020 634 11
etunimi.sukunimi@kela.fi

FPA
PB 450, 00056 FPA
Telefon 020 634 11
fornamn.efternamn@fpa.fi

Kuten esityksessä on todettu, ehdotettu sääntely koskee työttömyysturvaseuraamusta vain yhdessä rajatussa tilanteessa, kun taas työttömyysturvaseuraamusten ja toimeentulotuen yhteensovituksessa on kyse huomattavasti suuremmasta kokonaisuudesta. Kela ei ehdota muutoksia nyt esitettyyn työttömyysturvaseuraamukseen mutta haluaa yleisellä tasolla kiinnittää huomiota siihen, että eri etuuksien velvoitteiden tulisi olla asiakkaille ja toimeenpanijoille riittävän selkeitä ja kohtuudella toteutettavissa. Alkuvuonna asetetun toimeentulotuen kokonaisuudistusta valmistelevan työryhmän työn yhteydessä tulisikin Kelan näkemyksen mukaan tarkastella toimeentulotuen perusosan alentamista osana työttömien velvoitteiden kokonaisuutta.

Kirsi Lehtinen

toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskuksen ma. päällikkö